

Ю.В. Колеснік, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

Науковий керівник – канд. іст. наук, проф. **А.С. Міносян** (*ХДУХТ, Харків*)

УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА В ПЕРІОД ДИРЕКТОРІЇ

Після проголошення грамоти про зречення влади гетьманом 14 грудня 1918 р. Україна набула статусу самостійної Народної Республіки, про відновлення якої оголосила Директорія. 26 грудня 1918 р. був створений перший уряд Директорії, до складу якої ввійшли В. Чехівський, О. Мицюк, М. Шаповал та ін., і було видано Декларацію, в якій оголошувалося про те, що Директорія намагатиметься встановити баланс між революційними реформами і порядками, при цьому перевага надавалася першим. Одним із основних положень Декларації була обіцянка експропріювати державні, церковні та великі приватні землеволодіння для перерозподілу їх серед селян. Уряд брав на себе зобов'язання бути представником інтересів робітників, селян і «трудової інтелігенції», а також оголошував про намір позбавити виборчих прав земельну й промислову буржуазію. Було скасовано всі закони, видані за часів гетьманату, скликано новий революційний парламент, так званий трудовий конгрес, завданням якого було легалізувати владу Директорії. 22 січня 1919 р. Директорія прийняла Акт про з'єднання всіх українських земель. Цим Актом Директорія, намагалася утримати соборну державність у боротьбі на кілька фронтів. На жаль, ця подія була не в змозі затьмарити існування між східними і західними землями глибоких культурних, психологічних і політичних розбіжностей, які існували протягом століть. Так само протиріччя між двома українськими урядами були більшими під час їх спільної діяльності, ніж їхня здатність розв'язати їх. Сам Петлюра оцінював це в листі до Ю. Гуменюка так: «...лише скоординованою акцією обох частин – самостійності. Цієї зкординованості не було в самому початкові боротьби. Обидві частини не доросли до визнання єдиної керуючої волі щодо того плану і програм, по яких ця боротьба мусила провадитись. Фактично ідея Соборної України була фразою...». Про цього видатного діяча української державності сьогодні з'являється все більш і більш матеріалу, відбувається перегляд його ролі в українській історії. Ставлення цієї людини до обов'язків керманіча Української держави знаходимо ось в яких словах: «264 роки московського панування не вбили в українським народі ні національного почуття, ні змагання до створення власної держави, як логічної форми, в яку вилились його давні історичні й національно-політичні ідеали. Він знає й твердо певний, що Українська Народна Республіка, як окрема

держава повинна й що вона буде існувати та що ніяка сила на світі не в силі буде цієї його певності знищити. Якої б долі не судилось народові, ще переважити, він все одно своє право на самостійне державне життя виборє. За це говорить та певність, яку ми, українці, в цій справі відчуваємо». Проте С. Петлюрі не вдалося запобігти у своїй діяльності серйозних помилок. Не останню роль в цьому зіграла і складна міжнародна ситуація: тиск з боку більшовицької Росії, хитання в плані пошуку союзників та ін. Велике значення мало і укладення українсько-польського союзу 1920 р. Сам Петлюра з цього приводу писав: «За умову Б. Хмельницького під Зборовом українська історіографія не осуджує великого гетьмана. Він приневолений був її підписати з огляду на державні інтереси України. Такими ж державними інтересами продиктована була і умова 1920 року, підписана урядом УНР». Психологічним підґрунтям договору України з Польщею 22 квітня 1920 року було бажання будь-яким чином захиститись від більшовицької Росії, зберегти українську державність.

З початком радянсько-польської війни Директорія, яка фактично не мала ніякої реальної влади, розмістилася у Вінниці. Проте контрнаступ Червоної Армії поклав кінець подіям Директорії відновити свою владу в Україні. Війська Петлюри намагалися затриматися на Поліссі, але в кінці листопада 1920 р. остаточно були розбиті більшовиками. Українцям зоставалося лише очікувати, як радянський уряд вирішить їх власне національне життя

Отже, втрата української державності в 1917–1920 рр. була спричинена відсутністю єдності всіх політичних сил, наявністю антидержавного способу мислення, зовнішньою інтервенцією, неспроможністю керівництва винести економіку з кризи, проводити активну міжнародну політику тощо. Та все ж історичні події 1917–1920 рр. на Україні мали величезне значення. Національна свідомість, раніше пригаманна обмеженій частині інтелігенції, поширилася на всі верстви українського суспільства. Цей період надав подіям 1917–1920 рр. революційного характеру не лише в соціально-економічному плані, а й національному. Сьогодні, коли відродження української державності стає реальністю, історичний досвід того, що відбувалося в 1917–1920 рр. слугує переконливим доказом необхідності використання історичної пам'яті народу, має попереджувальне значення для сучасного державотворення.